

Submission: 16.09.2020
Acceptance: 04.01.2021

Cumhuriyet Dönemi Muhasebe Sistemindeki Gelişmeler ve Türkiye Muhasebe Standartlarının Muhasebe Sistemi Üzerindeki Etkisi

Mehmet Bükey¹
Nazif Demir²

Cumhuriyet Dönemi Muhasebe Sistemindeki Gelişmeler ve Türkiye Muhasebe Standartlarının Muhasebe Sistemi Üzerindeki Etkisi

Öz

Bu çalışmada, cumhuriyet sonrası muhasebe sisteminde yaşanan gelişmeler değerlendirilmeye çalışılmıştır. Muhasebe sisteminin oluşturulması, uygulamaları, gelişimi ve standartlaşma çalışmaları ele alınmıştır. Dünyada, muhasebe alanında yaşanan skandallar hem kamu sektörünün hem de özel sektörünün mali yapısının şeffaf, birbiriyle karşılaştırılabilir ve aynı zamanda hesap verilebilir hale getirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu amaçla 2005 yılında Avrupa Birliği üye ülkelerince uluslararası muhasebe standartlarının uygulamaya sokulmuş, Birliğe aday ülke olan Türkiye'yi de muhasebe standartlarını oluşturmaya mecbur etmiştir. Diğer dünya ülkeleri ile paralel ve uyumlu bir şekilde Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu oluşturulmuştur. Muhasebe Standartları Kurulu, 2011 yılında Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumuna bütün yetki ve görevleriyle birlikte devredilmiştir. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun görevi süresince oluşturduğu muhasebe standartları incelenmiş, eksik ve hatalı bulunan hususlar belirtilmiştir.

Anahtar Sözcükler: muhasebe, Cumhuriyet dönemi muhasebe, muhasebe standartları, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

Developments in the Accounting System of the Republican Era and the Effects of Accounting Standards of Turkey on Accounting System

Abstract

In this study, the developments in the accounting system after the republic was evaluated. Establishment of accounting system, applications, development and standardization studies are discussed. The scandals experienced in the accounting field in the world have made it necessary to make the financial structure of both the public and private sector transparent, comparable and accountable at the same time. For this purpose, the European Union member states in 2005, lured to the application of international accounting standards, which the candidate country Turkey has also compelled to create their accounting standards. parallel and compatible manner with other world countries in Turkey Accounting Standards Board has been established. The Accounting Standards Board was transferred to the Public Oversight, Accounting and Auditing Standards Authority in 2011 with all its powers and duties. Turkey examined the accounting standards Accounting Standards Board created during the task, incomplete and erroneous located considerations are noted.

Keywords: accounting, accounting in the Republican era, accounting standards, Public Oversight Accounting and Auditing Standards Authority

1. Giriş

Cumhuriyet döneminde muhasebe alanındaki gelişmeler ancak bu dönemde yapılan bilimsel çalışmalar ile açıklanabilir ve daha iyi anlaşılabilir. Cumhuriyet dönemi muhasebe sistemindeki gelişmelerin, diğer dünya ülkeleri ile kıyaslandığında çok daha yavaş gelişim gösterdiği söylenebilir. Bunun başlıca nedeni olarak ise pazar ekonomisine geç girilmesi ve özel işletmelerin varlığının yetersizliği gösterilebilir. Türkiye'de muhasebe standartlarının oluşturulmasına önem verilmemesi, muhasebe alanında kayda değer bir çalışmanın yapılmaması muhasebe sisteminin gelişmesini engelleyen diğer nedenler arasında sayılabilir. Muhasebe sistemindeki yavaş gelişim, muhasebe alanında yapılacak standartların oluşturulmasını da geciktirmiştir.

¹ Corresponding Author. PhD student in the Department of Business Administration at Bingol University, Bingol/TURKEY, bukey_m@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2359-9354.

² Member of Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Business Administration at Bingol University, Bingol/TURKEY, nazifdemir@bingol.edu.tr, ORCID:0000-0003-4062-8313.

Muhasebe standartları, muhasebe alanında uyumun sağlanması ve güvenilir bir muhasebe sisteminin oluşturulması için çok önemlidir.

Muhasebe uygulamalarının nasıl yapılacağı, uygulayıcılar ve finansal tablo uygulayıcıları açısından yönetiminin ne şekilde olacağı, ayrıca finansal bilgilerin güvenilir, doğru, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir olmasını sağlamaktadır (Yılmaz, 2007, s. 139). Dolayısıyla bu önemi fark eden devlet, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nu (TMSK) geç de olsa 2002 yılında faaliyete geçirmiş, 2011 yılında ise bütün görev ve yetkilerini çıkarılan bir kanun hükmünde kararname ile (660 sayılı KHK) Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'na devretmiştir.

Çalışmanın bundan sonraki bölümlerinde Türkiye'deki muhasebe anlayışının gelişim sürecine ilişkin bilgiler verildikten sonra Türkiye'de muhasebe standartlarının oluşturulması ile bunların muhasebe sistemi üzerindeki etkileri ve standartlar ile ilgili tespit edilen eksiklikler incelenmiştir.

2. Cumhuriyet Dönemindeki Gelişmeler

Cumhuriyet dönemindeki gelişmelere geçmeden önce muhasebenin tanımının yapılması ve işletmelere ne gibi faydalar sağladığının üzerinde durmak gerekmektedir.

Muhasebe, faaliyet alanı ekonomik iş ve işlemlerle ilgili olan tüm işletme ve kuruluşların mali nitelikteki işlemleri ve olayları para ile ifade edilmiş şekilde kaydeden, sınıflandıran, özetleyerek rapor eden ve sonuçlarını yorumlayan ve analiz eden bir bilim dalıdır (Muhasebe Dersleri, T.Y.). Bu tanımdan anlaşılacağı üzere muhasebe, ekonomik faaliyete bulunan kuruluşların mali işlemlerinin kaydedilmesi, sınıflandırılması, özetlenmesi ve raporlanması olayıdır.

Cumhuriyet döneminde çıkarılan mevzuata, örneğin, Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'ne (DSİBMY) bakıldığında ise muhasebe, herhangi bir kamu idaresinin başka bir kamu idaresi veya diğer üçüncü kişilerle olan karşılıklı ekonomik ilişkileri veya kamu idaresinin kendi içinde muhasebe işlemi olarak değerlendirilmesi ve raporlanması gereken ve para cinsinden ifade edilebilen her türlü işlem muhasebe işlemidir (DSİBMY, 2007).

Muhasebenin işletmelere sağlayacağı faydalar arasında, işletmedeki varlıkların ve kaynakların yapısı, kullanılma biçimleri, mali durumları ile ilgili bilgilerin elde edilmesini ve nihayetinde ise işletmenin mali durumunun görülmesini sağlar (Aslan, 2017).

İşletmenlerin en temel amacının kar olduğu bilinmektedir. Oysaki muhasebe, kâr amacı güden işletmeler ile ilgili değil, sosyal sorumluluk kapsamında kurulan ve kâr amacı olmayan işletmeler için de çok önemlidir.

2.1. Muhasebe-i Umumiye Kanunu

Türkiye'de muhasebe ile ilgili mevzuat çalışması Cumhuriyetin kurulmasından hemen sonra başlamıştır. Muhasebe alanındaki ilk kanun, 26.05.1927 tarihli ve 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu'dur. Çeşitli değişikliklere rağmen muhasebe alanında 80 yıl boyunca uygulamaya devam edilen bu kanun 2005 yılında çıkarılan 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Muhasebe-i Umumiye kanununa yöneltilen en büyük eleştiri, muhasebe alanında kamu yönetimini tek yetkili haline getirmesi neticesinde özel sektörde ve meslek grupları içinde muhasebenin istenilen düzeyde gelişmemesi olarak nitelendirilebilir.

1923 yılında gerçekleştirilen İzmir İktisat Kongresi'nden 1929 tarihine kadar olan döneme liberal dönem denilmektedir. Bu dönemde özel sektörün ve özel sektör ile kamu sektörünün (karma ortaklık sisteminin) güçlendirilmesi amacıyla 1924 yılında İş Bankası kurulmuştur. Yeni gelişmeye başlayan sanayi teşebbüslerine kredi vermek (Bozoklu, 2003, s. 16) ve bu sektörlerle

mali kaynak sağlamak amacıyla 1925 yılında ilk kalkınma bankası ve aynı zamanda ilk Kamu İktisadi Teşebbüsü (KİT) niteliğinde olan Sanayi ve Maadin Bankası kurulmuştur. Bu banka 1933 yılında Sümerbank'a devredilmiştir. Cumhuriyet döneminde muhasebenin gelişimi süreci kamu iktisadi teşebbüsleri ile başlamıştır. Türkiye'de muhasebenin gelişmesinde kamu iktisadi teşebbüslerinin önemi çok büyüktür. Dolayısıyla, Sanayi ve Maadin Bankasının kurulması muhasebe için çok önemli bir gelişmedir.

Sanayi sektöründeki yatırımlarının artırılması için ise 1927 yılında Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarılmıştır.

1933 yılında Sümerbank kurulmuştur. Türkiye'de, muhasebe kayıtlarındaki ilk aşama Sümerbank ile başladığı söylenebilir. Sümerbank'ın muhasebe sistemi ve genel hesap planı bu ilk aşamada yapılan en büyük adım olarak değerlendirilmektedir (Uçma, 2012, s. 163). Sümerbank için oluşturulan muhasebe sistemi, muhasebe alanına yeni kavramlar ve yeni uygulamalar kazandırmıştır. Maliyetlerin çeşitleri, türleri, yerleri açıklanmış, maliyet ile ilgili dağıtım tabloları oluşturulmuştur. Başlangıçta standart maliyet sistemi uygulanmış ancak düzeltme kayıtlarındaki zorluklar nedeniyle daha sonra fiili maliyete sistemine geçilmiştir. Bahsedilen bu muhasebe sistemi ve hesap planları, sonraki dönemlerde kurulan bütün kamu iktisadi teşebbüslerinde de uygulanmıştır. Özel sektördeki muhasebe sisteminin kurulması için de bu hesap planlarının önemi oldukça fazladır.

1923-1933 tarihleri arasında koşulların çok zor ve ağır olması, yeni bir devletin kuruluş aşamalarının devam etmesi, bununla birlikte devlet teşkilatlanmasının bütünüyle tamamlanmaması, devletin bütün çabasının kurulacak sistemin üzerine yoğunlaşması ve yatırım gereksinimi en yüksek noktada bulunan Türk ekonomisinin bu olağanüstü gelişmesinin, sıfır enflasyonla gerçekleştirilmiş olması, o dönemin en önemli mucizevi sonuçlarından biridir (Güner, 2011, s. 2).

Planlı kalkınma döneminin başlamasıyla birlikte, yapılacak yatırımların önceden planlanması ve hedeflerin önceden belirlenmesi hem kamuda hem de özel sektörde farklı muhasebe tekniklerinin kullanılmasını zorunlu hale getirmiştir. Bu bağlamda maliyet muhasebesi hesap planları, "Tek Düzen Maliyet Muhasebesi Rehberi" adı altında 1976 yılında hazırlanmış ve 1977 yılından itibaren uygulanmıştır.

Uluslararası işletmelerin özellikle 1974 yılından sonra Türkiye'de faaliyette başlaması neticesinde uluslararası muhasebe sisteminin Türkiye'de uygulama alanının bulunduğunu söyleyebiliriz. Bunun sonucunda ise uluslararası muhasebe ile Türk muhasebe sistemindeki farklılıklar nedeniyle bu iki muhasebe sisteminin uyumlaştırılması yönünde yasal talepler başlamıştır.

1974 tarihine gelindiğinde Türkiye Muhasebeciler Dernekleri Federasyonu (TÜMFED) kurulmuş ardından 1976 tarihinde ise Mali Müşavirler Muhasebeciler Birliği Derneği (MMMBD) faaliyete başlamıştır. Muhasebe mesleğinin yasal statüsüne kavuşuncaya kadarki süreçte bu alanda kurulan ve faaliyet gösteren derneklerin mesleki gelişime büyük katkıları olmuştur (Güner, 2011, s.2).

Türkiye'nin 1980 yılından sonra pazar ekonomisine geçmesi, yabancı sermayenin Türkiye'ye girmesini sağlamıştır. Bu sermaye ile birlikte yabancı denetim şirketleri de Türkiye'de faaliyetlere başlamış oldu. Türk ekonomi sistemindeki bu yapısal değişimler neticesinde 1981'de Sermaye Piyasası Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanuna dayanılarak 1982 yılında Sermaye Piyasası Kurulu kurulmuştur. Bu kurul 1989 tarihinde, kanun kapsamına giren tüm kurum ve kuruluşların zorunlu oldukları ve düzenleyerek yayımlamak zorunda oldukları mali tabloların çıkarılmasına yardımcı olmak için standart bir hesap planı çıkararak yürürlüğe koymuştur. Ay-

rica sermaye piyasası kanununa tâbi anonim şirketlerin de ilgili dönemlerde yayımlamak zorunda oldukları mali tablolarını bu standart hesap planlarına uygun şekilde yapmaları önerilmiştir. Bununla beraber denetim organları ve işlevleri hakkında da düzenlemeler de yapılmıştır.

2005 yılında Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu Yürürlüğe girerek, 1927 yılından beri yürürlükte olan Muhasebe-i umumiye kanunun uygulanmasına son verilmiştir.

5018 sayılı Kanun ile Muhasebat Genel Müdürlüğü'ne aşağıdaki yeni görevler yüklenmiştir: (1) Devlet muhasebe ve raporlama ile ilgili standartların belirlenmesi; (2) Devletin mali dönem istatistiklerinin hazırlanması.

5018 sayılı kanuna dayanılarak ikincil mevzuat oluşturulmuş ve yayımlanmıştır.

3. Türkiye Muhasebe Standartlarının Muhasebe Sistemi Üzerindeki Etkisi

Bu alt bölümde muhasebe standartlarının amacı ve gelişimi ile Türkiye muhasebe ve raporlama standartları ele alınacaktır.

3.1. Muhasebe Standartlarının Amacı

İşletmelerin mali durumlarına ilişkin doğru, güvenilir, anlamlı, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir mali bilgilerin elde edilmesi, ancak işletmelerin muhasebe sistemlerinden elde edilen belirli standartlara göre hazırlanmış finansal tablo ve raporlar ile mümkündür. Bu nedenle muhasebe alanında etkin muhasebe standartların oluşturulması ile doğru, güvenilir, anlamlı, gerçeğe uygun ve karşılaştırılabilir mali bilgilerin elde edilmesi amaçlanmaktadır.

Piyasalardaki küreselleşme beraberinde uluslararası şirketlerin sayısında artmaya ve rekabetin en üst seviyeye çıkmasına neden olmuştur. Dolayısıyla uluslararası bağımsız denetim kuruluşları önem kazanmaya başlamıştır. Dünyada muhasebe sistemi alanında yaşanan bu gelişmeler, Türkiye'de de doğru, anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir finansal tabloların yapılmasını zorunlu hale getirmiştir.

Sermaye piyasasında kamunun aydınlatılması, yatırımcıların sermaye piyasası araçları hakkında tam olarak bilgilendirilmesi de kaliteli "muhasebe standartları" oluşturulması ve uygulanmasından geçmektedir (Bayazıtlı, Çelik ve Üstündağ, 2006, s. 2).

Küreselleşen ve değişen dünya beraberinde muhasebe mesleğinden daha farklı beklentileri de getirmiştir. Şöyle ki, dünyanın herhangi bir ülkesindeki bir işletmeden elde edilen finansal tabloların, yine dünyanın başka bir ülkesindeki muhasebe mesleği mensubu tarafından anlaşılma zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle Finansal Raporlama Standartları (UFRS) adıyla ve muhasebe sistemine özgü uluslararası bir dil geliştirilmiştir. Aslında uluslararası alanda çıkar amaçlı olarak muhasebe kayıtlarında yapılan tahrifatlar ve usulsüzlükler, bu ihtiyacın ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Bununla birlikte, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girişi için sunulan şartların içinde yer alan ve muhasebe standartlarının Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uygun hale getirilmesi gerektiğinden, teşkilatlanmış piyasalarda işlem gören tüm işletmelerin konsolide finansal tablolarının 1.1.2005 tarihinden itibaren UFRS ile uyumlu olarak hazırlanmasının zorunlu olması da bu standartların Türkiye'de de kabul edilmesi için zorlayıcı faktörler olmuştur (Oksay ve Acar, 2005, s. 1). Diğer taraftan, TMSK'nın kurularak, Muhasebe standartların temeli olarak UFRS'nin açık bir şekilde tanınması, Türkiye'de UFRS'nin kabul edilmesinde temel kilometre taşı olmuştur (Gözlüklü, 2010).

3.2. Türkiye'de Muhasebe Standartlarının Gelişimi

Türkiye'deki muhasebe alanında yapılan düzenlemelere ve gelişmelere bakıldığında, bu düzenleme ve gelişmelerin devletin kontrolü altına ve yönlendirilmesi ile gerçekleştiği görülmektedir. İlk düzenlemelerin ekonomik ve siyasi olarak ilişkilerimizin yoğun olduğu ülkeler örnek

alınarak aktarılan yasalar ile bu ülke uygulamalarının etkisinde gerçekleştiği görülmektedir (TMSK, 2007).

Muhasebe alanında yapılan uygulamalara bakıldığında önce Fransız mevzuatı örnek alınarak sonrasında ise Alman mevzuatı örnek alınarak kanuni düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. ABD ile 1950 yılından sonra ilişkilerin artması ile ABD muhasebe sisteminin etkisinde kalan Türk muhasebe sistemi, 1987 tarihinden sonra Türkiye'nin AB'ye tam üyelik başvurusu yapması neticesinde AB düzenlemelerinin ve son zamanlarda ise Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının etkisinde kalmıştır (Başpınar, 2005, s.148).

Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) 1994 yılında; uluslararası muhasebe standartlarına benzer standartları oluşturmak, yayımlamak ayrıca muhasebe sistemi konusunda ilgili bütün taraflardan oluşan özerk yapıda olan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu'nu (TMUDESK) kurmuştur. 2001 yılına kadar faaliyetlerini sürdüren kurul, 19 tane muhasebe standardı oluşturmuştur.

TMUDESK'in amacı; tüm dünyayı kapsayacak şekilde faaliyet gösteren işletme ve diğer kuruluşların finansal tablolarının düzenlenmesini sağlayarak, muhasebe ilkelerinde tekdüzeni gerçekleştirmektir (Bayazıtı, Çelik ve Üstündağ, 2006, s.56).

TMUDESK'in yaptırım gücünden yoksun olması, yapılan standartların kabul edilmesini ve uygulamasını zorlaştırmış, hatta bu standartlar çoğu hiç uygulanmamıştır.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na eklenen bir madde ile kurularak 07.03.2002 tarihinde faaliyete geçmiştir. TMUDESK'in tüm yetki ve sorumluluğunu alan Muhasebe Standartları Kurulu, ulusal düzeyde muhasebe standartlarını oluşturma konusunda tam yetkili hale getirilmiştir.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu; Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarının uygulanması konusunda karar almış, uluslararası muhasebe standartlarının çevirisini yaparak Türk Muhasebe Standartları olarak yayımlamış ve belirli büyüklükteki işletmeler için uygulanması zorunlu hale getirilmiştir. Bu nedenle borsaya katılan şirketlerin birçoğu 31.12.2005 tarihli finansal tablolarını, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun belirlediği şekilde hazırlamışlardır.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, küçük ve orta büyüklükteki (KOBİ) işletmeler için de "KOBİ TFRS" adı altında bir tebliğ hazırlamıştır.

Türkiye'de muhasebe standardı hazırlama konusunda SPK'nın ve BDDK'nın yaptığı çalışmalar mevcut olup, hazırlanan bu standartlara, SPK'ya tabi ortaklıkların uyması ve uygulaması zorunludur.

BDDK'nın geliştirdiği standartlar ise bankacılık sektöründe faaliyet gösteren firmalar için uygulanması zorunlu standartlardır (Çelik, 2005, s. 112).

3.3. Türkiye Muhasebe Standartları

Türkiye Muhasebe Standartları alanında ilk ve tam etkili kurulun Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'dur. Bu kurul, Sermaye Piyasası Kanunu'na eklenen bir madde ile kurulmuş, 07.03.2002 tarihinde ise faaliyete geçmiştir.

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu'nun 2011 yılında kurulmasıyla, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun bütün görev, yetki ve sorumluluğu bu kuruma devredilmiştir.

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu faaliyete geçtiği tarihten devir edildiği tarihe kadar, UFRS ile uyumlu bir şekilde çalışmış, oluşturduğu standartları "Türkiye Muhasebe Standardı" (TMS) ve "Türkiye Finansal Raporlama Standardı" (TFRS) adıyla yayımlamıştır.

3.4. Raporlama Standartları

Raporlama standartları, denetim neticesinde elde edilen sonuçların ilgililerine sunulması şeklinde olmakta ve aynı zamanda finansal tabloların denetimini kapsayan standartlardır.

Denetim neticesinde düzenlenecek rapor, hazırlanan finansal tabloların muhasebe standartlarına uygun olup olmadığının tespiti amacına yöneliktir. Bu raporda, cari dönemde muhasebe yöntem ve teknikleri ile hazırlanan finansal tablolar ile önceki dönemde muhasebe yöntem ve teknikleri ile hazırlanan finansal tablolar arasındaki farklılıklar ayrıntılı bir şekilde açıklanmaktadır. Ancak raporda farklılıklar yoksa finansal tabloların ekine açıklayıcı bilgilerin verilmesi yeterlidir.

Yapılan denetim neticesinde hazırlanacak raporda, denetim faaliyeti ile ilgili olarak bir kanaate ulaşılmalı ve bu kanaat mutlaka olumlu görüş, şartlı görüş, görüş bildirmeden kaçınma veya olumsuz görüş şeklinde belirtilmelidir (Erol ve Aslan, 2017, s.78).

4. Sonuç

Türkiye’de özellikle finansal kuruluşları için yapılan düzenlemeler dışında, muhasebe alanında yapılan düzenlemeler konusunda yetki karmaşasının olduğu bilinmekteydi. Özellikle standartların belirlenmesi, yapılması ve uygulanması sırasında bu yetki karmaşası daha fazla görülmekteydi. Ancak 2011 yılında kurulan ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu’nun bütün yetkileri devralan Kamu Gözetim, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu ile yetki karmaşasının giderilmesi hedeflenmektedir.

Daha önce Muhasebe Standartları Kurulu’nca anlaşılmasa da bir dil ve kötü bir tercüme ile yayımlanan muhasebe standartlarının bir an önce düzeltilmesi gerekmektedir. Bu standartların alt yapısı oluşturulmadan kötü bir biçimde hazırlanması, bu standartların uygulamasını zor hatta imkânsız hale getirmektedir.

Aşağıda yer alan yanlışlıklar muhasebe standartlarının uygulamasını güç hale getirmektedir.

IFRS metinlerinden Türkçeye çevrilen Türkiye Muhasebe Standartları uygun Türkçeye çevrilememiştir. Şöyle ki kelimeler anlamı ile bire bir Türkçeye çevrildiğinden anlam kargaşası meydana gelmiştir. Oysaki muhasebe sistemindeki anlamı farklıdır.

Örneğin; anlaşılabilirlik, ihtiyaca uygunluk, fayda ve maliyet dengesi gibi terimlerden söz edilmiş ancak çeviride bu muhasebe sistemindeki temel ilkelere uyulmamıştır.

Çeviri yapılırken standart içinde bulunan terimlerin anlamını bozmayacak şekilde çeviri yapılmalıydı. Bu konuda Türk Dil Kurumu Sözlüğüne, Vergi Usul Kanunu Hükümlerine, Muhasebe Sistemi Genel Tebliğlerine başvurulmalıydı. Ancak bu kaynaklara başvurulmamış ya da yokmuş gibi davranılmıştır. Dolayısıyla var olan uygulamalara yeni anlamlar yüklenerek yeni adlar verilmiştir. Örneğin:

Ölçüm: Bu kavramdan yine ölçmek, ölçme, ölçülme gibi sözcükler türetilmiştir. Oysa ki, KOBİ TFRS sözlüğünde “ölçüm, finansal tablolarda yer alan unsurların finansal durum tablosunda ve kapsamlı gelir tablosunda muhasebeleştirilecekleri ve gösterilecekleri parasal tutarların belirlenmesi işlemini ifade eder.”

Yine KOBİ TFRS sözlüğü, “Stoklar, maliyet değeri ile tahmini satış fiyatından, tamamlanma maliyetleri ve satışa ilişkin maliyetler düşüldükten sonraki değerlerin düşük olanı üzerinden değerlendirilir.” deniyor. Ölçülür denmiyor. Kısaca ölçümün anlamı değerlendirme, tutar belirlemedir. Aynı şekilde Türk Dil Kurumu Sözlüğünde ölçmek, “en, boy, hacim, süre gibi nicelikleri kendi cinslerinden seçilmiş bir birimle karşılaştırıp kaç birim geldiklerini belirtmek,” değerlendirme ise, “değer biçme, bir malın değerini belirleme”, şeklinde tanımlanmaktadır.

Diğer taraftan; tarihi maliyet, tamamlanma maliyeti, tahmini satış fiyatı, cari alış fiyatı, işlem fiyatı, cari tahmin, itfa edilmiş maliyet metinlerinde kullanılmış fakat tanımı yapılmamıştır.

Türkiye Muhasebe Standartları hazırlanırken muhasebe sisteminin ayrılmaz bir parçası olan vergi usul kanunu hükümlerinin, muhasebe genel tebliğlerinin ve vergi kanunlarındaki diğer hükümlerinin göz önüne alınması gerekirken bu mevzuat ile hiçbir bağlantı kurulamamıştır.

Yine İslami finans ve katılım bankalarının kullanacakları hesap planları göz ardı edilmiş, bu bankaların normal faiz bankaları gibi görülerek hiçbir düzenlemeye yer verilmemiştir. Örneğin bu bankalarının oluşturmak zorunda oldukları danışma kurullarının yapısı ve dağıtılan karlar ile ilgili hiçbir düzenlemeye yer verilmemiştir. Danışma kurullu olmayan bankaların nasıl bir işlem ve kayıt tesis edecekleri bilinmemektedir.

Hazırlanan bu standartların uygulanması büyük sıkıntılara neden olacağı için bir an önce gözden geçirilerek gerekli düzeltmelerin yapılması gerekmektedir. Aksi durumda özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmeler açısından uygulanması zor olacaktır.

Kamu Gözetim, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından öncelikle yeni bir hesap planının yapılarak, muhasebe standartları ile finansal raporlar daha uygun hale getirilmelidir. Dolayısıyla muhasebe alanındaki karmaşayı giderecek yeni hesap planının oluşturulması ile finansal tablolar, Türkiye Finansal Raporlar Standartlarına daha uygun hale getirilecektir.

Uluslararası standartların Türkçeye uygun bir şekilde çevirinin yapılması, yine bu standartların anlaşılabilir olması ve uygulanabilir olması gerekmektedir. Diğer taraftan kullanılacak terimlerin muhasebe mevzuatındaki anlamlarına uygun bir şekilde anlamlandırılmalıdır.

Türkiye'deki mevcut İslami finans ve katılım bankalarının hesap planlarına yönelik çalışmalar yapılmalı, muhasebe kayıtlarının oluşturulmasına yönelik yeni hesap kodlarının tanımlanması gerekmektedir.

Standartlar hazırlanırken özellikle KOBİ'ler göz önüne alınmalıdır. Çünkü Türkiye'deki işletmelerin büyük çoğunluğunu bunlar teşkil etmektedir.

Kaynakça

- Aslan, L. (2017). Independent Audit Firm Reliability in Turkey: A Research On CMB Sanctions . *Lectio Socialis* , 1 (1), 6-13 . <https://dergipark.org.tr/tr/pub/lectio/issue/41445/500972>
- Başpınar, A. (2005). "Türkiye'de ve Dünyada Muhasebe Standartlarının Oluşumuna Genel Bir Bakış". *Maliye Dergisi*. Ocak-Nisan 2005, 42-57. 148
- Bayazıtlı, E., Çelik, O. ve Üstündağ, S. (2006). *Türkiye Muhasebe Standartları 1*. TÜRMÖB Yayınları. 2
- Bozoklu, D. (2006). "Atatürk Döneminde Bankacılık Sistemine ve Gelişimine Genel Bir Bakış". *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, Sayı:55, 16
- Çelik, O. (2005). "Avrupa Birliği'nde Sermaye Piyasalarının Entegrasyonu ve Muhasebe Uygulamalarının Uyumlaştırılması Süreci: Türkiye'nin Uyumlaştırma Sürecindeki Konumu". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 60-1, 89-119.
- Döner Sermayeli İşletmeler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği. (2007). *Madde 36*.
- Erol, M. ve Aslan M. (2017). Uluslararası Muhasebe ve Denetim Standartlarının Gelişmesi. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Ocak 2017. 12
- Gözlüklü, B. (2010). TMSK Genel Sekreteri Burçin Gözlüklü'nün, "Muhasebe ve Denetimde Uluslararası Gelişmeler" Konferansında, *IFRS'lerin Kabulüne Yönelik Çalışmalar ve Gelinen Noktalar" Konulu İkinci Oturumda Yaptığı Konuşma*.
- Güner, Y. (2011). "Geçmişten Günümüze Muhasebe Mesleği". [Çevrimiçi kaynak]. <http://muhasebemeslegigenel.blogspot.com/2011/05/cumhuriyet-donemi-muhasebe.html> [Erişim tarihi: 25 Aralık 2018].
- Muhasebe Dersleri. (T.Y). Muhasebe Nedir?. www.muhasebedersleri.com/muhasebe-nedir.html [Erişim tarihi: 21 Aralık 2018].
- Oksay, S. ve Acar, O. (2005). "Sigorta Sektöründe Uluslararası Finansal Raporlama Standartları: Kurumlar ve Standartların Özetleri". *TSRŞB, Sigorta İnceleme ve Araştırma Yayınları* 3. 1

TMSK. (2007). TMSK Faaliyet Raporu. <http://www.tmsk.gov.tr> [Erişim tarihi: 21Aralık 2018].

Uçma, T. (2012). “Türkiye’deki Muhasebe Sisteminin Geliřiminin Kurumsal Teori Çerçevesinde Açıklanması”. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Sayı:2. 163

Yılmaz, B. (2007). “Muhasebe Standartlarının Oluřumu ve Uygulanma Alanı”. *SÜ İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*. 139

Conflict of Interest

The authors have no conflict of interest to declare.

Author Contributions

Conceptualization: Nazif Demir

Formal Analysis: Nazif Demir

Writing – review and editing: Mehmet Bükey

Writing –original draft: Mehmet Bükey